

OD REDAKCJI

Oddajemy do rąk Czytelników pierwszy w 2019 roku numer naszego kwartalnika naukowego, który pod względem merytorycznym jest ciekawy i ma interdyscyplinarny charakter. Zachęcamy do jego lektury ekonomistów, finansistów, politologów oraz badaczy i ekspertów współczesnych stosunków międzynarodowych, a także polityków, nauczycieli, doktorantów i studentów. Na jego łamach publikujemy jedenaście oryginalnych artykułów z dziedziny nauk społecznych, ekonomicznych i humanistycznych. Prezentujemy tutaj artykuły, które w większości są efektem badań naukowych prowadzonych przez poszczególnych autorów w ramach projektów badawczych lub są to referaty wygłoszone na różnych konferencjach naukowych.

Niniejszy numer zawiera wiele oryginalnych myśli, ocen, tez i hipotez oraz praktycznych rozwiązań dotyczących aktualnych problemów gospodarczych, społecznych, politycznych i międzynarodowych, z którymi boryka się dziś Europa, cały świat, w tym także Polska. Ukazuje złożoność i niezwykłą dynamikę współczesnego świata oraz problemy trudne do rozwiązania, które często są efektem niewiedzy, błędów, ignorancji i nieprzemyślanych decyzji polityków. Mamy więc nadzieję, że również ten numer, tak jak wszystkie opublikowane do tej pory wydania „Myśli Ekonomicznej i Politycznej”, zainteresuje szerokie grono czytelników i zostanie przyjęty z wielką uwagą i wykorzystany w praktyce.

Prezentowany kwartalnik, zgodnie z dotychczasową praktyką i przyjętymi przez Redakcję zasadami, składa się z dwóch zasadniczych części: pierwszej, poświęconej szeroko rozumianej problematyce ekonomicznej, i drugiej, dotyczącej spraw społeczno-politycznych oraz problemów międzynarodowych. Stosunkowo dużo uwagi poświęcono tu polityce fiskalnej, bezpieczeństwu finansowemu, bankowości oraz sytuacji w Unii Europejskiej i konfliktom międzynarodowym, które w ostatnich latach pojawiają się prawie codziennie na całym świecie. Co więcej, według ekspertów i badaczy dziś milowymi krokami zbliża się III wojna światowa. Jeśli do niej dojdzie, będzie to katastrofa dla

ludzkości, zarówno jeśli idzie o straty ludzkie, jak i materialne. Należy więc uczynić wszystko, aby do niej nigdy nie doszło.

W części pierwszej publikujemy siedem artykułów. Otwiera ją ciekawy tekst Tomasza Tulejskiego pt. „Behemot przeciwko Lewiatanowi – Thomas Hobbes o naturze rebelii”, w którym autor, odwołując się do teorii filozofii politycznej, przeprowadza wnikliwą analizę przesłanek i narzędzi walki o władzę. Celem niniejszego artykułu jest próba wskazania kontekstu, w jakim należy czytać Hobbesowskiego *Lewiatana*. Autor wskazuje tutaj m.in., że pisząc *Lewiatana* Hobbes nie kreował wizji porządku idealnego, raju na ziemi z renesansowych utopii, nie miał bowiem złudzeń co do ludzkiej natury. Państwo nie jest w stanie jej zmienić i uczynić lepszą. W państwie strach przed mocą suwerena może uczynić ludzkie zachowania „dobrymi”, w stanie bezpaństwowym strach przed przemocą ze strony innych jednostek każe człowiekowi uciekać się do „drapieźności zwierzęcej”. Państwo i chaos w równym stopniu korzystają zatem ze strachu i przemocy.

W kolejnym, drugim artykule, także o charakterze teoretycznym, pt. „The Principle of ‘Interdependence of Orders’ as the Main Idea of Sustainable Development and the Basic Category of Wilhelm Röpke and Alexander Rüstow’s Socio-Economic Thought”, jego autorzy Justyna Bokajło i Martin Dahl analizują wpływ dwóch wybitnych myślicieli ordoliberalnych – Wilhelma Röpke oraz Aleksandra Rüstowa na rozwój koncepcji zrównoważonego rozwoju, która dominuje obecnie w różnych wizjach polityków i ekonomistów. Ukazują różnice i podobieństwa w koncepcjach zrównoważonego rozwoju Wilhelma Röpke i Aleksandra Rüstowa, ich społeczno-gospodarcze i polityczne koncepcje rozwoju państwa. Autorzy próbują znaleźć odpowiedź na pytanie, w jakim zakresie idee tych badaczy koncentrują się na długookresowej zdolności systemu do osiągnięcia trwałego rozwoju społecznego, przy uwzględnieniu założenia współzależności łańdów i szczególnie uwzględnieniu roli człowieka jako podmiotu społeczeństwa obywatelskiego.

Następny artykuł pt. „Uspołecznienie kapitalizmu w Europie Środkowo-Wschodniej” został napisany przez trzech autorów: Jacka Brdulaka, Ewelinę Florczak i Tomasza Gardzińskiego. Przedstawiają oni najważniejsze problemy współczesnego kapitalizmu i źródła jego dysfunkcjonalności, które sprawiają, że dziś mówi się coraz głośniejszym głosem o kryzysie kapitalizmu. Współczesny rozwój sił wytwórczych i życia społeczno-gospodarczego stwarza nowe przesłanki zmian kapitalistycznej rzeczywistości. Autorów interesują tutaj szczególnie przesłanki o charakterze prospołecznym. Konkludują swoje rozważania stwierdzeniem, że państwo, aby w pełni mogło realizować swoje cele i obowiązki w kontekście kształtowania jakości życia społeczeństwa, musi uwzględniać

w systemie gospodarczym podmioty rynkowe, które w ramach mechanizmu rynkowego realizują cele społecznie użyteczne.

Z powyższymi tekstami w pewnej mierze koresponduje czwarty artykuł, autorstwa Izabeli Bludnik, pt. „Oszczędności i endogeniczna podaż pieniądza”. Autorka polemizuje z tezą Johna Keynesa przedstawioną w *Ogólnej teorii*, zgodnie z którą inwestycje są czynnikiem aktywnym, determinującym poziom oszczędności, a tym samym również produkcji, zatrudnienia i dochodu narodowego. Otóż w literaturze przedmiotu poświęca się wiele miejsca analizie tego ciągu przyczynowo-skutkowego, pozostawiając jednak bez odpowiedzi pytanie, w jaki sposób finansowane są inwestycje, skoro oszczędności pojawiają się dopiero w ich następstwie? Celem tego artykułu jest pokazanie, że stwierdzenie, według którego oszczędności nie są konieczne do sfinansowania inwestycji, jest oparte na koncepcji endogeniczności pieniądza oraz kluczowej roli, jaką odgrywają u Keynesa – obok przedsiębiorców i gospodarstw domowych – banki komercyjne. To one – pisze autorka – kreując pieniądz kredytowy, zapewniają ciągłość produkcji w gospodarce. Banki również nie muszą pozyskiwać depozytów od społeczeństwa, by móc udzielać kredytów (jak to ma miejsce w modelu neoklasycznym). Pieniądz kredytowy jest tu bowiem kreowany *ex nihilo*.

Kolejny tekst, autorstwa Ewy Radomskiej, pt. „Rozwój gospodarki cyfrowej i społeczeństwa cyfrowego w aspekcie dynamicznych zmian w otoczeniu zewnętrznym na przykładzie Wielkiej Brytanii”, jest poświęcony szeroko rozumianej gospodarce cyfrowej i społeczeństwu cyfrowemu. Autorka stawia hipotezę, że cyfryzacja, z którą wiąże się niepewność i różnego rodzaju zagrożenia, jest równocześnie motorem zmian, tworzy nowe możliwości rozwoju społeczno-gospodarczego, podnoszenia konkurencyjności i innowacyjności. Pisze też, że przeprowadzona przez nią analiza na przykładzie Wielkiej Brytanii potwierdziła słuszność tej hipotezy. Wielka Brytania to kraj zaawansowany pod względem rozwoju gospodarki cyfrowej i społeczeństwa cyfrowego. Brytyjska strategia cyfryzacji, będąca elementem polityki innowacyjnej, wychodzi naprzeciw wyzwaniom i odpowiada na zmiany zachodzące pod wpływem rewolucji cyfrowej w ekonomii i społeczeństwie. Strategia ta – podkreśla autorka – powinna być ściślej powiązana i zgodna z polityką edukacyjną oraz polityką na rynku pracy.

Następny artykuł to interesujący tekst Michała Kruszki i Marcina Wrońskiego pt. „Regulacyjne zmniejszanie bankowego finansowania nieruchomości”. Autorzy pokazują, że ostatni kryzys finansowy ujawnił istotne powiązania stabilności systemu bankowego z kredytowaniem nieruchomości. Przedstawiają narzędzia z zakresu nadzoru bankowego jako czynniki, które mogą

ograniczyć podaż tego rodzaju kredytów. Autorzy poddali badaniu wyłącznie instrumenty wprowadzone na podstawie prawodawstwa unijnego poprzez pakiet CRDIV/CRR, a następnie dzięki analizie porównawczej pokazują zakres ich wdrożenia w poszczególnych państwach EOG. Otrzymane wyniki pozwalają na stwierdzenie, że instrumenty nadzorcze skutkujące wzrostem wymogów kapitałowych cechują się istotną elastycznością. Niestety – podkreślają dalej autorzy – póki co niewiele państw zdecydowało się na ich zastosowanie z uwagi na potencjalne skutki uboczne.

Ostatni w tej części naszego kwartalnika jest artykuł Marcina Łupińskiego pt. „Możliwość stosowania międzynarodowego arbitrażu podatkowego przez mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa w kontekście optymalizacji podatkowych kosztów wykorzystania aut osobowych”. Celem artykułu jest ocena możliwości wykorzystania międzynarodowego arbitrażu podatkowego do optymalizacji podatkowych kosztów wykorzystania aut osobowych w działalności gospodarczej mikro, małych i średnich przedsiębiorstw. Autor analizuje uwarunkowania ekonomiczne i fiskalne procesu optymalizacji wysokości zobowiązań podatkowych krajowych przedsiębiorców wynikających z wykorzystania tego rodzaju aut w ramach powiązanego podmiotu gospodarczego zarejestrowanego na terytorium Republiki Czeskiej.

Część druga, politologiczna, prezentowanego czasopisma zawiera cztery interesujące teksty. Otwiera ją artykuł Alicji E. Wasilewskiej pt. „Efektywność kultury obywatelskiej w kontekście misji samorządu społecznego”. Autorka prezentuje i analizuje rozbieżność poglądów związanych z istotą samorządu i jego zadaniami. Dość powszechnie uważa się, że samorządem jest każda instytucja, która przez ustawodawcę została nazwana tym mianem. A.E. Wasilewska pokazuje, że samorząd społeczny musi mieć swoiste podłoże socjologiczne i prawne, oraz pisze, że w obliczu współczesnej rzeczywistości oba te podłoża powinny być dla siebie alternatywą. Muszą się wzajemnie dopełniać i wzmacniać w kształtowaniu pozytywnych wartości, istotnych dla powstania społeczeństwa obywatelskiego.

Dalej mamy artykuł Ireny Pańków pt. „Instytucja obywatelskiej inicjatywy ustawodawczej w praktyce: wokół debaty w sprawie projektu »Stop Aborcji«”. Głównym przedmiotem tego studium jest analiza projektu Obywatelskiej Inicjatywy Ustawodawczej „Stop Aborcji” z 2015 roku oraz refleksja nad tą instytucją w świetle założeń teorii demokracji liberalnej. Autorka rekonstruuje okoliczności, w jakich doszło do podjęcia tej inicjatywy ustawodawczej, jej kontekst polityczny, społeczny i kulturowy.

Kolejny tekst to artykuł Józefa M. Fiszer, pt. „Polska w Unii Europejskiej – sukcesy, porażki, zagrożenia i perspektywy”. Autor postawił sobie

ambitny cel, a mianowicie próbuje ukazać miejsce i rolę Polski w Unii Europejskiej, nasze sukcesy, porażki i perspektywy. Przypomina, że w 2019 roku będziemy obchodzili jubileusz piętnastolecia Polski w Unii Europejskiej. Jest to dokładny bilans obecności Polski w Unii Europejskiej. Ponadto autor próbuje odpowiedzieć na kilka pytań z tym związanych oraz dotyczących Unii Europejskiej, jej kondycji dziś i perspektyw. Stwierdza m.in., że dla akcesji i członkostwa Polski w UE nie było i nie ma alternatywy, że Unia wymaga jednak dalszego pogłębiania i poszerzania, bez czego grozi jej marginalizacja w stosunkach międzynarodowych i rozpad. Jednocześnie przestrzega przed polemitem, który byłby zgubą dla Polski, gdyż znalazłaby się ona wówczas między imperialną Rosją a nacjonalistycznymi Niemcami. Należy więc czynić wszystko, aby nigdy do tego nie doszło.

Ostatni w tej części prezentowanego kwartalnika jest artykuł Marty Stempień pt. „Wojna domowa w Libii w latach 2014–2018”. Autorka analizuje trudną sytuację społeczno-polityczną, gospodarczą i międzynarodową Libii oraz jej uwarunkowania. Obecnie Libia jest uwikłana w wojnę domową, a terroryzm stanowi większe zagrożenie niż w okresie rządów prezydenta Mu’ammara Al-Kaddafiego. Państwo pogrążone jest w głębokim kryzysie gospodarczym i politycznym impasie. Integracja i ustabilizowanie relacji pomiędzy poszczególnymi ugrupowaniami walczącymi o władzę i różnymi plemionami to tylko przykłady wyzwań, które stoją dziś przed libijskim społeczeństwem.

Prezentowany numer „Myśli Ekonomicznej i Politycznej” zamykają dwie recenzje z najnowszych publikacji naukowych, które poświęcone są unijnej walucie – euro oraz mającej coraz większe znaczenie w stosunkach międzynarodowych cyberprzestrzeni.

Życzymy wszystkim Czytelnikom pomyślności w 2019 Roku oraz interesującej lektury i zachęcamy do współpracy z naszą Redakcją i z Uczelnią Łazarskiego w Warszawie, jedną z najlepszych szkół wyższych w Polsce.

prof. dr hab. Józef M. Fiszer